

Скорина Л. В.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ХАРАКТЕРОТВІРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО «АНДРІЙ ЛАГОВСЬКИЙ»)

У статті на матеріалі роману А. Кримського «Андрій Лаговський» проаналізовано характеротвірний потенціал інтертекстуальних включень. Центральні персонажі роману – інтелектуали, які цікавляться літературою, дискутують про особливості інтерпретації художніх творів; це зумовлює високу цільність інтертекстуального поля. Найперше, інтертекстемі демонструють інтелектуальний рівень персонажів і їхні читацькі уподобання. Так, у мовленні Лаговського фігурують «ядерні» (Біблія, антична міфологія й література, твори Й. В. Гете, Г. Гейне, Дж. Мільтона, Ч. Дікенса, Дж. Боккаччо) й прецедентні тексти з української, російської літератур, східної поезії й фольклору тощо. На високий рівень освіченості персонажа вказує вільне цитування творів латинською, старослов'янською, українською, російською, німецькою, французькою, англійською, італійською й турецькою мовами, а також фахове коментування середньовічної фабули про Аристотеля й Олександра Македонського. По-друге, інтертекстемі застосовуються як маркери національної ідентичності (цитати з творів українських письменників у мовленні титульного героя). По-третє, вони є засобом характеристики світогляду (визначальну роль в особистісному становленні головного героя відіграли Біблія й твори Єфрема Сирина). По-четверте, завдяки інтертекстемам увиразнюються ціннісно-моральні засади Лаговського, Аполлона Шмідта, Ганни Петрової, професора Олександра Богдановича. По-п'яте, інтертекстемі оприявнюють систему естетичних пріоритетів (захоплення Лаговського творами Й. В. Гете й Г. Гейне). А головне – завдяки інтертекстуальним включенням виявляються психологічні проблеми персонажів. Значна частотність «чужого слова» у мовленні Лаговського відображає невпевненість у собі, неможливість висловити своїми словами те, що він має на серці. У мовленні Володимира Шмідта інтертекстемі мають виразний відтінок непристойності, брутальності, що свідчить про його глибокі психологічні проблеми, пов'язані з непривабливою зовнішністю. Значна кількість виявлених інтертекстем перегукується з читацькими й науковими зацікавленнями А. Кримського.

Ключові слова: інтертекстема, інтертекстуальне поле, функції інтертекстуальності, характеротворення, Агатангел Кримський, роман «Андрій Лаговський».

Постановка проблеми. Одним із важливих напрямків теорії інтертекстуальності є вивчення функціонального потенціалу інтертекстем. Як твердить Міхал Гловінський, «запозичений елемент може в новому для себе оточенні виконувати найрізноманітніші ролі, іноді протилежні до тих, які він виконував у своєму питомому оточенні. Тут ми маємо справу з явищем деконтекстуалізації та реконтекстуалізації. Деконтекстуалізації – бо якийсь елемент було виїнято з тексту або певного типу текстів, відділено від того, що надавало йому значення; реконтекстуалізації – бо його ввели до нового контексту і саме в ньому він має тепер функціонувати, зрештою, не втрачаючи того, що можна було б назвати свідченням походження» [3, с. 295].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль і функції інтертекстем вивчали І. Арнольд,

Р. Лахманн, Н. П'єге-Гро, Н. Фатєєва, М. Шаповал, Б. Шульте-Мідделіх та ін. Узагальнюючи міркування відомих лінгвістів і літературознавців, можна визначити такі функції інтертекстуальних включень: оцінна, естетична, експресивна, фатична, номінативна, референтивна, ідеологічна, персуазивна, когнітивна, текстопороджувальна, імідже-утворювальна, пародійна, евфемістична, моделювальна, метатекстова тощо. Водночас, за слушним висновком Наталі П'єге-Гро, «однією з найважливіших функцій інтертекстуальності, зокрема в романі («Червоне й чорне» – Л.С.), є характеристика персонажів; завдяки інтертексту вона набуває достовірності. Так, персонаж може згадати якийсь літературний твір; коли в оповіді міститься вказівка на коло його читання, це дозволяє уточнити, наприклад, особливості його психіки, окреслити предмет його постійних

турбот чи його нав'язливу ідею; також виникає можливість вказати на багатство його знань, на компетентність у питаннях культури, а це, у свою чергу, дозволяє визначити його приналежність до того чи того соціального середовища. Значимість інтертекстового покликання може бути експлікована самим персонажем, коли він свідомо обирає своїм ідеалом літературного героя» [7, с. 114]. Здебільшого дослідники лише констатували наявність в інтертекстем характеровірного потенціалу, докладно не розкриваючи проблему, або ж фіксували окремі штрихи до її вивчення.

У цій статті характеризувальну функцію інтертекстуальності проаналізовано на матеріалі роману Агатангела Кримського «Андрій Лаговський». Вибір об'єкту дослідження зумовлений високою щільністю інтертекстуального поля роману й значним характеровірним потенціалом інтертекстем. Про А. Кримського і його роман писали О. Бабишкін, Г. Випасяк, М. Гірняк, Т. Гундорова, М. Дрогомирецька, С. Луцак, М. Моклиця, С. Павличко, Б. Пастух, Я. Поліщук, Н. Поляруш, М. Ревакович, Р. Ткаченко та ін. Проте, як доводить Г. Випасяк, «переважна більшість наукових розвідок, у яких згадується ім'я А. Кримського (виняток становлять хіба праці з орієнталістики), присвячені пошуку в його творах аргументів, які би підтверджували чи заперечували латентну гомосексуальність. /.../ Діапазон інтерпретацій життя і художньої спадщини геніального автора надзвичайно широкий: від содомізму до православного християнства» [1, с. 192]. Інтертекстуальний потенціал роману в українському літературознавстві практично не освоєний. Це зумовило певну новизну пропонованої студії, яка доповнює цикл авторських розвідок про особливості міжтекстової взаємодії в романі «Андрій Лаговський».

Мета статті – проаналізувати характеровірний потенціал інтертекстуальних включень у романі А. Кримського «Андрій Лаговський».

Виклад основного матеріалу. Центральні персонажі роману – інтелігенти. Не зважаючи на різні професії (Лаговський – математик, Володимир Шмідт – правник, Аполлон – лікар, Костянтин – філолог), вони жваво цікавляться літературою, декламують ліричні твори й обговорюють особливості їх інтерпретації. Це зумовлює високу насиченість інтертекстуального поля роману. У процесі дослідження були виокремлені такі характеровірні можливості інтертекстуальних включень.

Інтертекстуальність як маркер інтелектуального рівня персонажів. Найочевидніше харак-

теризувальна функція інтертекстем пов'язана з вказівкою на освітній / культурний рівень персонажа, його читацькі інтереси. Найактивніше інтертекстеми в романі застосовує Андрій Лаговський (62 приклади), у мовленні Володимира їх 24, Костянтина – 8, професора Олександра Богдановича – 5, художниці Ганни Петрової – 4, Аполлона Шмідта – 2. Значна насиченість мовлення титульного героя іншотекстовими включеннями не випадкова. Лаговський – математик, але до кола його інтересів входять також філософія, історія, соціологія, художня література й літературознавство. Своїми знаннями він охоче ділиться з родиною Шмідтів: «Серед нічної п'їтми, лежачи з молодими своїми приятелями на столі, він було знайомив їх з тими європейськими або слов'янськими письменниками, котрих вони не знали, а що мав він добру пам'ять, то колоритно переказував їм зміст усяких писань тих письменників» [4, с. 110]. Репертуар застосовуваних Лаговським інтертекстем охоплює не лише «ядерні» тексти (Біблія, антична міфологія й література, твори Дж. Боккаччо, Й. В. Гете, Г. Гейне, Ч. Діккенса, Дж. Мілтона), а й прецедентні тексти з української (Л. Глібов, І. Котляревський, П. Куліш, С. Руданський, І. Франко) й російської літератур (С. Надсон, В. Одоєвський, Козьма Прутков, М. Салтиков-Штедрін, В. Тредіаковський), східну поезію (Енвері, Румі) й фольклор.

Про високий освітній рівень персонажа свідчить вільне цитування творів латинською, старослов'янською, українською, російською, німецькою, французькою, англійською, італійською й турецькою мовами. У цьому він подібний до автора – Агатангела Кримського, який у листі до Б. Грінченка від 15.XI.1902 р. писав: «Слов'янські знаю добре всі, разом з літературними наріччями. Само собою розуміється, що добре знаю *грецьку* і *латинську*, а філологічно – санскрит... Германські – зовсім добре *німецьку* й *англійську*, гірше – голландську і датську... Романські – зовсім добре *французьку* і *італійську*, зле – іспанську... Із іранських мов добре знаю тільки *перську* (почасти з її наріччями). /.../ З урало-алтайських мов знаю *турецько-татарську*. Найкраще, розуміється, знаю наріччя османське, бо доводиться завсігди мати практику» (тут і далі курсив мій – Л.С.) [5, с. 367]. Усі мови, позначені маркером «знаю зовсім добре», фігурують і в романі «Андрій Лаговський» у мовленні титульного героя. До всього Лаговський – не лише зацікавлений читач, а й фаховий коментатор класичної літератури. Свідченням цього є імпровізована «лекція» для

братів Шмідтів про джерела Франкової «Притчі про красу», у якій фігурували середньовічні *lai d'Aristote*, вірші трувера Генріха Анделійського, санскритська Панчатантра.

Інтертекстеми як маркери національної ідентичності. Персонажі роману презентують різні етноси: «Лаговський мав чутливу, навіть сентиментальну *українську* вдачу; сентиментальність його, як звичайно в хоровитій людині, була аж надмірна; Аполлон і Костянтин були типові репрезентанти тієї значної, може, й переважної частини російської інтелігенції, що в її жилах тече примішка романтичної *німецької* крові й що вона більше втішається російськими перекладами з Гейне, ніж своїми рідними російськими ліриками. В супротивність до братів – у Володимирові воплотилася рельєфно і безмірно більше, ніж, наприклад, в його матері, ота холодна, твереза, розсудлива, чисто *великоруська* вдача» [4, с. 110]. Вказані моделі ідентичності зумовили домінування в інтертекстуальному полі роману трьох стихій – української, російської й німецької. Українськість Лаговського не в останню чергу підкреслена завдяки інтертекстам із творів Л. Глібова, М. Гоголя, І. Котляревського, П. Куліша, С. Руданського, І. Франка.

Інтертекстуальність і російська політика культурного колоніалізму. Після завершення навчання Лаговський оселився в Москві. Перебування в чужому культурному середовищі зумовило, з одного боку, несистемну обізнаність з вітчизняним письменством, з другого – значну увагу до російської літератури – і «високої», і кітчевої. До прикладу, міркування про своє «гріхопадіння» він супроводжує цитуванням «епіграми якогось лубочного російського поета: “*На ложе девы молодой / Свою победу я возславил, – / И всю любовь с ее тоской / В ее объятиях оставил...*”» [4, с. 164]. Російська література так міцно закорінилася в його свідомості, що для опису різних життєвих ситуацій він частіше апелює саме до неї, як-от, у бурлескній сцені закликання Музи: «Ну, музо! Приходь! “*Кое странное пианство к пению мой глас бодрит?*” – з комічним пафосом проголосив Лаговський архаїчне, псевдокласичне “стишилище” Тредьяковського» [4, с. 92].

Інтертекстеми й світогляд персонажів. Значна частотність апеляцій до Нового Завіту у мовленні Андрія Лаговського зумовлена його пошуками духовної гармонії, що супроводжувалися запереченням, примиренням і подальшим прийняттям моральних приписів Христа. Якщо на початку він проголошував: «Християнство я

попросту аж ненавидю» [4, с. 251], – то згодом під впливом Біблії у нього відбувся світоглядний злам. Як слушно підкреслила Мар'яна Гірняк, «через цю Книгу книг до Лаговського приходять одкровення, завдяки якому він стає спроможним налагодити свої стосунки з Іншим» [2, с. 34]. «Агентом» примирення головного героя з християнством був апостол Павло. Рядки з першого послання до коринтян стали для Лаговського життєвим дороговказом. Заголовок третьої частини роману – «За святим Єфремом Сіриним» – акцентує увагу реципієнтів на другому «світоглядному» прототексті: «Єфремові писання дуже ставали в пригоді професорові: одтоді ніколи ніяка поезія так багачко не говорила до серця йому, як *екстатичні Єфремові молитви та його небесна лірика...*» [4, с. 245]. У цьому Лаговський також дуже подібний до А. Кримського, який у листі до В. Міллера від 23 січня 1904 р. згадував, що увесь 1902 рік «метався із сторони в сторону, намагаючись захопити думкою якомога ширші горизонти: то я кидався на старохристиянську літературу й *тішився Єфремом Сириним*, аввою Ісайєю, Тертуліаном та ін., то займався “Семітськими мовами і народами”» [5, с. 380].

Інтертекстуальність як віддзеркалення етичних принципів персонажів. Завдяки цитатам із Біблії оприявнюється низка цікавих штрихів до характеристики етичних принципів титульного героя. По-перше, він схильний обожнювати родину Шмідтів. Найвиразніше це показано у його роздумах про Володимира: «Він більше вже не сам, у нього є брат, та й який брат! Людина, що такої ідеальної нема й на світі – така людина, що сам він не вартий “*отрешити ремень сапогу ея*”» [4, с. 81]. Цинік, який знічев'я шукає продажною любові, ніяк не надається для ідеалізації й асоціацій із Христом, але невротик-максималіст Лаговський цього не помічає. Найпарадоксальніше те, що ці думки зринають у титульного героя після монологу-сповіді Володимира про власну нікчемність. По-друге, Лаговський цілковито знецінює свої вчинки. У розмові з художницею Петровою він так відгукується про свою допомогу землякам у скруті: «Ви тільки з непорозуміння можете дивитися на такі мої вчинки, мов на добродійство... Ви забули *євангельську приповідь про тую вдовичину лепту*, яка єдино може мати моральну ціну...» [4, с. 135]. Декларуючи на словах неприйняття християнства, Лаговський своїми справами втілює християнський принцип любові до ближніх. Для розуміння етичних засад титульного героя важливе значення має фрагмент

із поезії Степана Руданського «Наука», поміщений на початку роману. Ця інтертекстема-колаж вказує на причини конфлікту в родині. Як і героїня С. Руданського, мати радила Лаговському запобігати панській ласки. Така життєва позиція обурила юнака й змусила залишити рідну домівку.

Характерні інтертекстеми зафіксовані у мовленні Аполлона Шмідта: «Не сподіваючися, щоб професор міг його почути, Аполлон з нудним видом прошептав сам до себе *вірш із Надсона: “Только утро любви хорошо. / Хороши только первые встречи”*, – а потім, знов-таки тихенько й сам до себе, прошепотів *російський епітафійний вірш* про вмерлого: “*Покойся ж, милый прах, до радостного утра!*”» [4, с. 183]. І Аполлон, і Костянтин залюбки гуляли з Лаговським, слухали його імпровізовані лекції; однак варто було йому захворіти, як інтерес зник. В устах майбутнього лікаря порівняння колишнього компаньйона веселих забав із мерцем звучить особливо цинічно. Художниця Ганна Петрова, прагнучи застерегти Лаговського від ідеалізації Шмідтів, цитує Й. В. Гете й М. Штірнера; професор Олександр Богданович принагідно апелює до «ядерних» (Біблії, античної літератури й філософії) та прецедентних текстів (роману М. Салтикова-Щедрина «Сучасна ідилія»), аби скорегувати спосіб життя Лаговського й повернути йому психічну рівновагу.

Інтертекстеми як маркер естетичних уподобань персонажа. Андрій Лаговський – не лише фаховий читач, а й поет. Своє мистецьке кредо він виражає також літературно – цитатою з поезії О. Пушкіна «Поэт и толпа»: «Спочивок находю собі в тім, що втішаюся поетичним письменством та музикою або сам пишу поезії. І ото ж тая поділена з естетикою моя праця, як іде далеко од життєвих скорбот, *“середь сладких звуков и молитв”*, то дає мені, півмертвому, таку велику осолоду, таку душевну гармонію, якої запевне не має жоден» [4, с. 138]. До цієї групи належать і згадки про класиків німецької літератури, чії твори були для Лаговського мистецькими взірцями. Так, із доробку Й. В. Гете у романі згадані «Фауст», любовна лірика й афоризм Вільгельма Мейстера: «Коли чоловік має чисто все те, що всі люди вважають за щастя, а не стає йому дрібнички, якої ніхто інший собі й не бажає, але яка, на його думку, важніша над усе, то той чоловік – найщасливіша в світі людина» [4, с. 237]. Ця цитата також віддзеркалює внутрішній стан героя.

Інтертекстеми й психологічна симптоматика. Часте звернення Лаговського до «чужого

слова» вказує на невпевненість у собі, потребу постійно підтверджувати свої міркування чужим авторитетом, а також на неможливість своїми словами виявити те, що він має на серці. Улюбленим поетом Лаговського був Г. Гейне. Рядками з його творів персонаж супроводжує найрізноманітніші життєві ситуації. Скажімо, споглядання краси нічного неба викликає в пам'яті поетичні рядки: «Недвижно ясні зорі / На висоті стоять / Й одна на другу ніжно / Од віку все глядять...» [4, с. 96]. На окрему розмову заслуговує згадка в романі поезії Г. Гейне «Озрієць». Дві моделі інтерпретації цього твору – Андрія Лаговського й Володимира Шмідта – мають виразне характеротвірне навантаження: там, де титульний герой бачить гімн непереможній силі кохання, його опонент помічає тільки еротичні надмірності. Пізніше поетичними рядками класика Лаговський виправдовується перед Зоєю за власне безсилля, висловлює смуток після розриву із Шмідтами.

Особливо виразно ця функція інтертекстуальності виявляється в характеристиці Володимира Шмідта. Якщо Лаговський критикує християнство й водночас захоплюється новозавітними притчами, то Шмідт вдається до іронії або гри з прототекстом. Наприклад, в епізоді, коли розчулений Лаговський милується морем, Шмідт зауважує: «Ні сіло ні впало, згадую з Євангелія: *“Изми первее сучец из ока твоего”*, – та думаю: “сучец”... Як же воно скидається на чоловічий рід од “сучка”!.. Та й хочеться когось налаяти: “Ох, ти, сучець такий-розтакий!”» [4, с. 51]. Ця гра слів демонструє нігілізм молодого правника, який і в священній книзі бачить лише матеріал для насмішок і непристойних жартів. Для Лаговського поезія – органічний спосіб висловити свої почуття, натомість Шмідта у світовій літературі цікавлять лише анекдоти («скоромна» гумореска про пригоди алжирських стрільців [4, с. 172]) й непристойності (слова Гейне про графа фон Плятена [4, с. 228]). Якщо для Лаговського поетичне натхнення пов'язане з душевним піднесенням, то Шмідт – на противагу йому – цитує Ломоносова: «А муза есть такая девка, которую завсегда изнасилничать можно» [4, с. 222]. Такий репертуар інтертекстем вказує на закомплексованість персонажа, пов'язану із непривабливою зовнішністю й невмінням любити: «Я – отак, як *Снігурочка в Островського*: бо і в неї серце – з холодної криги і любити нікого воно не може, а заздрити і ревнувати – може» [4, с. 104]. За допомогою цитати з поезії М. Лермонтова герой підкреслює свою самотність, цілковиту відчуженість від світу

(«Я – наче лермонтовські хмаринки в небі, що «нет у них родини, нет им изгнания»...» [4, с. 45]) й зневагу до людей.

Застосовувані персонажами інтертекстами виразно перегукуються з читацькими й науковими зацікавленнями А. Кримського. До прикладу, приятелювання з Федором Коршем корелює в романі зі сценою, у якій лікар пропонує Лаговському прочитати його жартівливу переробку української пісні [4, с. 215]. Цитати з творів М. Салтикова-Щедрина містять пряму відсилку до біографії прозаїка, для якого джерелом натхнення був «російський сатирик Щедрін і його вбивча іронія щодо офіційних правил і приписів, офіційних концепцій російського патріотизму» [6, с. 259]. Лаговський, як і Кримський, цікавиться східною поезією (цитуює Румі й Енвері)... У листі до автора роману Леся Українка писала: «Ви тільки мусили зробити одну неконсеквентність, малюючи фігуру Вашого професора: зробили його професором

математики формально, а надали йому всі ціхи філолога /.../ Дайте йому кафедру порівнюючої філології абощо – він на неї зовсім заслужив...» [8, с. 140]. Аби уникнути небажаних (але очевидних для кваліфікованого читача) асоціацій «письменник – протагоніст», А. Кримський обрав для свого персонажа нефілологічний фах, утім інтертекстуальні включення щоразу «видають» його, тож пропозиція Лесі Українки видається цілком слушною.

Висновки. У результаті проведеного дослідження з'ясовано: інтертекстами в художньому творі можуть застосовуватися для демонстрації інтелектуального рівня персонажів, як маркери національної ідентичності й засіб характеристики світогляду, ціннісно-моральних засад, естетичних пріоритетів, психологічних проблем і комплексів. Перспективи подальших студій пов'язані з експлікацією інших важливих складників інтертекстуального поля роману «Андрій Лаговський».

Список літератури:

1. Випасняк Г. Між святістю та гріховністю: дилема Андрія Лаговського в однойменному романі Агатангела Кримського. *Житомирські літературознавчі студії*. Житомир, 2013. Вип. 7. С. 192–200.
2. Гірняк М. Розуміння і саморозуміння у романі Агатангела Кримського «Андрій Лаговський». *Магістеріум*. 2010. Вип. 38: Літературознавчі студії. С. 29–36.
3. Гловінський М. Інтертекстуальність. / *Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ століття* / упоряд. Б. Бакули. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. С. 284–309.
4. Кримський А. Твори: у 5 т. 1972. Т. 2 : Художня проза, літературознавство і критика / за ред. О. Засенка. Київ : Наук. думка. 718 с.
5. Кримський А. Твори: у 5 т. 1973. Т. 5. Кн. 1: Листи (1890–1917) / за ред. С. Зубкова. Київ : Наук. думка. 547 с.
6. Павличко С. Націоналізм, сексуальність, орієнталізм: Складний світ Агатангела Кримського. Київ : Основи, 2001. 328 с.
7. Пьеге-Гро Н. Введение в теорию интертекстуальности / общ. ред. и вступ. ст. Г. Косикова. Москва: Изд-во ЛКИ, 2008. 240 с.
8. Українка Леся. Зібрання творів: у 12-ти т. 1979. Т. 12: Листи (1903–1913) / за ред. В. Микитася. Київ : Наук. думка. 696 с.

Skoryna L. V. CHARACTER-CREATING POTENTIAL OF INTERTEXTUALITY (BASED ON THE NOVEL “ANDRII LAHOVSKYI” BY AHATANHEL KRYMSKYI)

The article analyzes the character-creating potential of intertextual inclusions based on the material of the novel “Andrii Lahovskyi” by Ahatanhel Krymskyi. The main characters of the novel are intellectual people interested in literature and discussing the art interpretation specifics; this determines the high density of the novel’s intertextual field. First, intertextems demonstrate the intellectual level of the characters and their reading preferences. Thus, in Lahovskyi’s speech there are core texts (the Bible, ancient mythology and literature, the works of Johann Wolfgang von Goethe, Heinrich Heine, James Milton, Charles Dickens, Giovanni Boccaccio) and precedent texts from Ukrainian and Russian literature, Eastern poetry (Rumi, Enveri) and folklore, etc. Free text quoting in Latin, Old Slavic, Ukrainian, Russian, German, French, English, Italian, and Turkish along with giving an expert commentary on the medieval fable about Aristotle and Alexander the Great indicates the high level of education of the main character. Secondly, intertextems are used as markers of national identity (quotes from the works of Ukrainian writers in the speech of the main character). Thirdly, intertextems are characterizing the main character’s worldview (the Bible and the works of Efreem the Syrian played a decisive role in his personal development). Fourthly, the values and moral principles of Lahovskyi, Apollon Shmidt, Anna Petrova, and professor Oleksandr Bohdanovych are highlighted thanks to intertextems.

Fifth, intertextems reveal a system of aesthetic priorities (Lahovskyi's fascination with the works of Goethe and Heine). And most importantly, psychological problems of the characters can be revealed due to the use of intertextual inclusions. The significant frequency of "other people's words" in Lahovskyi's speech reflects self-doubt, the inability to pour out his soul using his own words. The speech of Volodymyr Shmidt contains intertextems with a distinct shade of obscenity, brutality, which indicates his deep psychological problems related to his unattractive appearance, and contempt for other people. A significant number of identified intertextems resonate with A. Krymskyi's reader and scientific interests.

Key words: *intertexteme, intertextual field, functions of intertextuality, character-creating, Ahatanhel Krymskyi, the novel "Andrii Lahovskyi".*